

Má kritika výše uvedených dvou badatelů není vedena zlomyslným sarkasmem. Jejich příspěvky dle mého názoru pouze názorně dokládají krizi metody jednoho směru biblického bádání a snad i krizi jeho cílů. Pro Cooka i Brettlera (a jiné badatele) je hlavním cílem odlišit v textu různé redakční vrstvy. Tohoto cíle musí být dosaženo i tam, kde pro odlišení redakčních vrstev neexistují přesvědčivé důkazy – metoda se tedy sama sobě stává cílem. Podobně samoučelná (či neučelná) se někdy jeví snaha o dataci údajně zjištěných redakčních vrstev. Například Thomas C. Römer předpokládá ve svém příspěvku dva stupně redakce knihy Jr. První redakce je prý zřetelná v Jr 7–35, druhá (exilová) edice obsahuje kapitoly 37–44 a výroky v Jr 2–6. Tato redakce je však „quite different from chs. 7–35“. Römer ji datuje do konce exilu, či do počátku

doby perské. Musí zde však argumentovat vývojem slovníku, aby tak prokázal shodný původ dvou rozdílných textů („There seems to be a certain evolution in the vocabulary in this edition...“, str. 198) – činí tedy přesně to, co o pár stránek předtím oprávněně kritizoval Crenshaw: „Languages do change, but this fact makes it impossible to establish literary dependence when the two expressions differ noticeably.“ (Str. 156.)

Počín sestavovatelů sborníku i jednotlivé příspěvky je třeba přivítat jako užitečný čin nutně sebereflexe biblické vědy. Někteří autoři k této sebereflexi přistoupili s velkou razancí a otevřeností. Jiní jakoby se stále ještě báli, že by nastoupený proces mohl odplavit i takové „jistoty“ jakými se jevíly být existence deuteronomistického hnutí a vůbec pojem „deuteronomistický“ jako takový...

Viktor Ber

NEJNOVĚJŠÍ BARTH

Karl Barth Gesamtausgabe. Theologischer Verlag Zürich. 1998: Bd. 29: Predigten 1916, s. 471, Bd.30: Theologie der reformierten Bekenntnisschriften 1923, s. 376, Bd.31: Predigten 1921–1935, s. 690p; 1999: Bd. 32: Predigten 1917, s. 491; 2000: Bd. 33: Karl Barth – E. Brunner. Briefwechsel 1916–1966, s. 506.

V TRE 1997/2 jsem psal o 28. svazku Sebraného vydání Karla Bartha. Od té doby uplynuly 3 roky a mezitím vyšlo dalších 5 svazků: V řadě I ‚Kázání‘ *Kázání 1916, Kázání 1917 a Kázání 1921–1935*, v řadě II ‚Akademická díla‘ *Theologie reformovaných konfesí a v řadě V ‚Dopisy‘ Karl Barth–Emil Brunner. Korespondence 1916–1966*, dohro-

mady bratru 2538 stran. Barthiáni tedy mají co číst! Většinou jde o texty dosud neznámé, lépe řečeno známé pouze někdejšími, dnes již nežijícím Barthovým safenwilským farníkem a göttingenským studentům, příteli Brunnerovi – a ovšem oněm dosud žijícím posluchačům Barthových kázání z meziválečného Německa. Okřídlené tvrzení, že

největší theolog 20. století byl grafo-manem, moc nesedí: Ne že by pořád něco psal a vydával, on spíše pořád někde mluvil. Nevěděl, co je to „psát do šuplíku“, bral do ruky pero či od vánoc 1926 sedal k psacímu stroji tehdy, když si připravoval písemný podklad pro mluvenou řeč, pro projev na veřejnosti. O dodatečné vytištění svých kázání a přednášek či dokonce o jejich knižní vydání zpočátku neprojevoval žádný zvláštní zájem; psal už přece něco nového.

První ze 3 svazků Barthových profesorských kázání (1921–1935), zahrnující v kritické edici i biblické hodiny a sváteční meditace, přináší z poloviny texty Barthem samým uveřejněné časopisecky či knižně. Dva ročníky válečných kázání sborových obsahují nejružnější typy kázání, od kázání tématických po homilie. Několik minicyklů (8 kázání na Mt 10,20 kázání na 1J,4 kázání na Gn 1,7 kázání na Jr 1) po mém soudu nesvědčí – mluvím z vlastní krátké zkušenosti souběžného farářování a akademické theologické práce – ani tak o Barthově teoretickém preferování lectio continua jako spíše o pracovní ekonomii dvoubročnicka. Počínaje letnicemi 1916 se totiž kazatelova aktivita začínala přesouvat z práce na každodělním kázání k vlastní literární produkci; na vánoce 1917 vyjde Barthův vůbec první knižní titul, první ze 3 svazků kázání, jež Barth vydal společně s E.Thurneysenem, roku 1919 *List Římanům 1919*, tzv. *První Römerbrief*.

Jsou kázání z let 1916–1917 biblická? Ptáme-li se na stopy práce s původním textem a lektury tlustých biblických komentářů, pak nikoli. Byla aktuální? To by nám musely dosvědčit tehdejší Safenwilané a Safenwilanky. My můžeme toliko zaregistrovat, že pozornosti

regionálního kazatele neunikly světo-dějné mírové návrhy velmocí či obě ruské revoluce, únorová i říjnová. Jaká jsou Barthova oblíbená témata? Skrže platónsky laděná řečnická cvičení se zjevně prodírá velké kutterovsko-blumhardtovské téma Bůh. „*Bůh, který je Bůh*“, totiž živý, skutečný Bůh; Bůh, kterého neznáme a nemáme, kterého hledáme a jen tušíme, po němž žízníme a vzdycháme a o němž koktáme. (12. 9. 1917, 277n) „*Chybí nám Bůh. – Protože nám chybí Bůh, může se nám jen od Boha dostat p o m o c i.*“ (16. 1. 1916, 25,26) Řada slavných barthovských sloganů, jako např. „*k věci*“ (13. 2. 1916, 72), „*začít se začátkem*“ (13. 3. 1916, 115), „*pryč od náboženství k Bohu*“ (20. 2. 1916, 79), jde ruku v ruce s Barthovými životními tématy, jako např. kritika (protestantské) církve či ostentativní nezáměr o proklamovanou či faktickou nevěru člověka. („*Nevěřím na nevěru žádného člověka, který je tady v kostele. Nevěřím ani na nevěru kohokoli jiného, kdo tu není a kdo bude své velikonoce slavit třeba v hospodě, tak jako slaví ostatní neděle.*“ – velikonoční neděle 23. 4. 1916, 169) Hledám-li slova, jak tato kázání označit, nenapadá mne nic lepšího než: Obsahují životní moudrost. Otřepaná fráze, kdyby nešlo o kázání faráře, který právě dosáhl třicítky!

Přednáška o reformovaných konfesích patří mezi Barthovy přípravy k vlastnímu dogmatickému rozběhu. Učitel Církve začal akademickou dráhu sebe(do)vzděláváním. Detailní historiografická práce s texty, které už tehdy znal jen odborník. Ve srovnání s přednáškou z minulého semestru o teologii mladého Calvina málo Bartha. Ovšem pozor, název neklame: Čteme (historickou) teologii, ne (církvní) historii.

Nejvíce čtenářů zřejmě přitáhne svazek korespondence s Brunnerem. Její dobrá třetina se točí okolo kontroverze, jež děle doutnala, aby nakonec parádně vzplála v nešťastném (protože nedobrou pozornost poutajícím) Barthově *Ne!* Listy leccos prozrazují a leccos dávají tušit, zejm. skutečnost, že Brunner vždy uznával Bartha jako dialektického teologa č.1, ale zároveň sám chtěl být uznávaným dialektickým theologem č. 2. Jeho touha po lidském dorozumění a věcném smíru je ovšem dojemná; poslední douška po 60 letech kompli-

kovaného vztahu zní: „*Tvůj starý E. B.*“ (2. 3. 1966, 390). Vážné úsměvy vzbuzuje výměna názorů dvou začínajících profesorů o tom, co a jak přednášet: „*Napřesrok bych měl začít s Dogmatikou. Můj milý, jakpak se to dělá? Odkudpak člověk ví, co tu má říkat?*“ (K. B. 4. 10. 1923, 80)

V době, kdy budete číst tyto řádky, by už měl být na světě dlouho očekávaný poslední svazek Barthovy korespondence s životním druhem Thurneysem, čítající k tisícovce stran. Věru, nepadno býti barthiánem up-to-date!

Jan Štefan

DEVĚTKRÁT ZAJÍMAVĚ I NALÉHAVĚ

Teologické studie, ed. T. Machula, Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta, Č. Budějovice 2000, 70 str.

Vedle pilné práce pedagogické a vědecké nezanedbává Teologická fakulta JU ani činnost publikační. Sborník uvedeného názvu, který vyšel letos na jaře, zahrnuje devět příspěvků z oblasti teologie biblické, systematické, praktické a morální, zastoupena je i filosofie. Většina studií pochází od pracovníků TF JU, výjimkou jsou příspěvky Martina C. Putny (FF UK Praha) a C. V. Pospíšila, OFM (CMTF UP Olomouc). Malým počtem stran se nenechte mýlit, sborník je velkého formátu a obsahuje mnohem více textu, než bychom očekávali. I po stránce formální jsou texty podány v poměrně jednoduché a přívětivé úpravě, ne sice bez chyb, ale na velmi solidní úrovni.

V úvodním příspěvku se zamýšlí děkan TF JU Josef Dolista nad společným prohlášením katolíků a luteránů

o ospravedlnění (*Pozitivní výsledky ekumenického dialogu*). Vychází od situace v době reformace, vzájemného zápasu s přehnaným kladením důrazů, ukazuje na významnost dosažených shod, ale ovšem i na otázky stále otevřené. Zásadním přínosem je pro katolickou stranu podnět k novému promýšlení biblických základů ospravedlnění, pro obě strany pak aktuální otázky významu a role ospravedlnění v traumatech naší doby. Společné vyznání víry v Boží dobrotu, která člověku otevírá perspektivu konečné záchrany, pak v pohledu Mt 25 (Cokoliv jste učinili jednomu z těchto mých nepatrných bratří...) neupírá stejnou naději ani těm, kdo stojí mimo křesťanské církve.

Ladislav Heryán se ve své novozákonní studii (*Kristus, jediný prostředník stvoření a vykoupení v Kol 1, 15–20*)